

DATE DESPRE UNIUNEA TINERETULUI MUNCITOR DIN ARDEAL ȘI BANAT 1921—1923

(II)*

Problema tinerei generații s-a situat în atenția partidului comunist încă de la Congresul din mai 1921, pe agenda sa de lucru fiind înscris un punct special privind „Mișcarea tineretului“. În același timp, conform normelor stabilite de Consiliul comun al Partidului Socialist și sindicatelor, mișcarea revoluționară de tineret a fost reprezentată la Congres prin doi delegați ai Comitetului Central. Întreruperea lucrărilor Congresului de către autorități în după amiaza zilei de 12 mai a făcut ca această problemă deosebit de stringentă la acea dată să rămână, alături de altele, nediscutată.

Dar, anterior, folosind prilejul de a se fi întâlnit la Congres, reprezentanții Mișcării tineretului socialist din vechea Românie și ai Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat au stabilit primele contacte și legături directe între cele două organizații, deosebit de utile dacă avem în vedere obiectivul lor central — unificarea. În urma celor două întâlniri comune s-a concretizat hotărârea privind pregătirea lucrărilor congresului de unificare a mișcării revoluționare de tineret, proiectat pentru 28—30 iulie 1921, la București. Arestarea congresiștilor, la 12 mai 1921, a avut ca urmare amânarea congresului general și, în special, rămânerea în stadiu de proiect — deocamdată — a unificării organizațiilor de tineret din România.

Semnificativ pentru evoluția mișcării revoluționare de tineret din perioada avântului revoluționar este faptul că obiectivele sale fundamentale erau identice, se întrepătrundeau obiectiv și dialectic, programatic cu cele pe care le avea de realizat mișcarea noastră muncitorească: unificarea pe plan național a partidelor socialiste regionale și înarmarea partidului unic revoluționar al clasei muncitoare cu un program de acțiune corespunzător noilor realități românești postbelice. Acest proces nu a avut un caracter exclusiv organizatoric, ci și unul de ordin ideologic, politic, în deplin consens cu evoluția mișcării muncitorești din acea perioadă, cu însăși evoluția pirghiilor sociale care încercau să diriguie societatea românească pe calea perspectivă — e drept, încă întortochiată — a progresului social, intuind cu luciditate noua dinamică a istoriei.

Ca o expresie elocventă a atenției cu care partidul comunist s-a preocupat în acele condiții vitrege de sprijinirea unificării, pe baza principiilor luptei de clasă, a organizațiilor de tineret din întreaga țară într-o organizație unică, a fost trimiterea, la scurt timp după crearea sa, a lui

* Prima parte a prezentului studiu a fost publicată în *ActaMN*, XIX, 1982, p. 155—174.

Lucrețiu Pătrășcanu, Elena Filipovici, Gheorghe Stoica, Hajdu Lajos, Nicolae Popescu-Doreanu, Ștefan Teodorescu, Orosz Miklós (Niculescu), Fehér Sándor și a multor alte cadre tinere să activeze în cadrul organizațiilor tineretului socialist, să sprijine și să coordoneze îndeaproape activitatea politică și organizatorică a acestora.

În lunile din vara anului 1921 unii dintre aceștia au fost arestați, iar în a doua jumătate a lunii iulie s-a constituit un Comitet Central provizoriu al Mișcării tineretului socialist, compus din Nicolae Popescu-Doreanu (secretar), Lucrețiu Pătrășcanu și Ștefan Teodorescu. Acest organ a desfășurat în perioada imediat următoare constituirii sale o muncă intensă pentru reluarea și dezvoltarea legăturilor cu organizațiile din întreaga țară.

Toate acestea au loc în perioada de aspră prigoană împotriva mișcării comuniste de după Congresul din mai 1921, în condiții grele de activitate, la care se adăuga lipsa unei experiențe în activitatea ilegală, care ar fi putut crea cadrul necesar pentru continuarea muncii în noile condiții. Reprezentanții de frunte ai organizațiilor de tineret centrale și locale, ca Elena Filipovici, Timotei Marin, Ion Roșianu ș.a. se aflau în închisoare încă din perioada martie-aprilie 1921, în timp ce alții, ca Gheorghe Stoica, Marcel Blumenfeld, Ion Iacobescu, Iosif Hutschneker, Constantin Dorojan, Krebs József ș.a., au fost arestați în timpul lucrărilor congresului din mai 1921 ori după aceea. Această stare de fapt a determinat apariția, încă din vara anului 1921, în vechea Românie, în Transilvania, Banat, Bucovina, a unor grupuri ilegale ale tineretului comunist, care, alături de celelalte organizații legale, refăcute treptat, au desfășurat o intensă activitate de așezare a întregii mișcări de tineret pe baze revoluționare, comuniste, pentru crearea unei organizații unice pe întreaga țară.

Un prim succes pe linia consolidării organizatorice și politice obține în această perioadă și organizația din Transilvania, prin înglobarea în rîndurile sale, în septembrie 1921, a organizațiilor de tineret din Banat, care, după cum am văzut, activaseră pînă atunci de sine stătător. Se constituie la Timișoara un secretariat pentru Banat, care va menține, în întreaga sa activitate, un permanent și nemijlocit contact cu sediul central al Uniunii, aflat la Cluj.

Referindu-se la această perioadă, unul din activiștii bănățeni ai Uniunii Tineretului Muncitor, Anton Ballauer, notează în memoriile sale: „La Congresul de constituire a P.C.R. pe ordinea de zi a figurat și unificarea organizațiilor tineretului muncitor. De la Timișoara au fost trimiși trei delegați; ceferistul Krebs, angajatul particular Hutschneker și reprezentantul tineretului muncitor Itzkovits Izsó. Au fost atunci arestați și ei, în 1922 fiind eliberați doar Krebs și Itzkovits. Nici acest fapt nu a putut împiedica avîntul organizării, mai mult, unitatea a început să se consolideze la scara întregii țări. În această activitate un rol important i-a revenit tipografului clujean Orosz Miklós, care activa sub numele de Niculescu.“

Comitetul Central provizoriu al Mișcării tineretului socialist a reușit, după o muncă grea, stăruitoare, să recediteze, la 28 august 1921, ziarul „Tineretul socialist“, ca organ central de presă, fapt cu o semnificație deosebită pentru acel timp. Comitetul ilegal de partid creat atunci la București, neputînd edita în acel moment un ziar legal, s-a adresat Comitetului Central provizoriu al Mișcării tineretului socialist spre a-i pune la dispoziție coloanele ziarului „Tineretul socia-

list". Ca urmare, începînd cu nr. 7 din 18 septembrie 1921, „Tineretul socialist“ devine, de fapt, pentru o bună perioadă de timp, organul comitetului ilegal de partid. Odată cu aceasta, mișcarea revoluționară de tineret intră sub conducerea mijlocită a partidului comunist, care va exercita asupra sa o puternică înrîurire politică¹.

Imprejurările politice de moment determină ca partidul comunist să revină asupra unei hotărîri anterioare prin care se cerea muncitorimii să nu se organizeze în sindicatele create pe baza legii Trancu-Iași din mai 1921 care recunoștea muncitorimii dreptul de a se organiza în sindicate profesionale, dar le impunea serioase îngrădiri de ordin tactic și organizatoric. În situația dată, partidul comunist începe, prin intermediul ziarului „Tineretul socialist“, o intensă campanie de organizare în sindicate pe baza acestei legi, căutîndu-se a se folosi, tactic, toate mijloacele posibile de luptă și cu deosebire cele permise de noua lege. „Mai mult rău ne-am face noi înșine dacă, împinși de furia momentului — se arăta în articolul intitulat semnificativ „În sindicate“ —, am boicota singura posibilitate economică care ne-a rămas. Strînși la un loc, fie chiar în sindicatele Trancu, sîntem o forță, putem duce lupta economică cu patronii. Strînși la un loc, organizați, existăm ca clasă... Înscriteți-vă în sindicate. Creați sindicate acolo unde ele nu există ori au fost zdrobite. Faceți propagandă printre tovarășii tineri ori vîrstnici ca să se organizeze. Este în joc însuși viitorul clasei noastre“².

Campania pentru organizarea proprie a tineretului ca și a întregii clase muncitoare în sindicate va cunoaște o nouă intensitate după congresul sindical care a avut loc la Brașov în zilele de 20—23 octombrie 1921, eveniment major, cu multiple semnificații, atît pentru mișcarea sindicală și comunistă, cît și pentru mișcarea revoluționară de tineret din România.

La acest congres sindical, care trebuia să stabilească noile principii organizatorice ale mișcării sindicale, problema autonomiei pe principiul luptei de clasă etc., alături de reprezentanții organizațiilor profesionale muncitorești au participat și cîte doi delegați ai Mișcării tineretului socialist (Lucrețiu Pătrășcanu și Nicolae Popescu-Doreanu, ambii din București), și ai Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat (Fehér Sándor, tînăr tipograf din Cluj și Farağó Henrik, medicinist din Tîrgu-Mureș). Prezența celor patru delegați ai organizațiilor de tineret la acest congres își avea temeiul în faptul că pînă atunci ele se consideraseră ca secții de tineret ale sindicatelor, fiind legate prin obiectivele luptei lor economice de mișcarea sindicală. În ceea ce privește Uniunea tineretului muncitor din Ardeal și Banat, aceasta, fiind subordonată, după cum am văzut, Consiliului general sindical de la Cluj, avea aceleași drepturi și îndatoriri ca și o uniune sindicală.

Congresul sindical de la Brașov și-a început lucrările în ziua de 20 octombrie în sala Teatrului, în prezența a 70 de delegați din București, Cluj, Baia Mare, Ploiești, Tîrgu-Mureș, Arad, Brașov, Galați, Brăila, Sfîntu-Gheorghe, Sălard, Timișoara, Ilva, Deda-Bistra, Deva, Valea Mureșului, Sibiu, Cîmpina, Focșani. Ei aveau 196 mandate și reprezentau 15.590 membri, din care 9573 din Transilvania și Banat și 6017 din vechea Romînie³.

Cu prilejul acestui congres sindical, la Brașov s-au întrunit și reprezentanții tuturor grupelor locale ale Uniunii tineretului muncitor, în virtutea faptului că

¹ C. Petculescu, *Crearea Uniunii Tineretului Comunist*, București, 1972, p. 180.

² *Tineretul socialist*, 18 septembrie 1921.

³ M. C. Stănescu, *Mișcarea muncitorească din Romînia. 1921—1924*, București, 1971, p. 82.

erau secții de tineret ale sindicatelor respective, în zilele de 20—23 octombrie 1921, realizându-se astfel primul Congres al Uniunii tineretului muncitor, la care au participat pentru întâia oară împreună delegații grupelor din Transilvania și ai celor din Banat, plus cei doi invitați (Lucrețiu Pătrășcanu și Nicolae Popescu-Doreanu) din partea Mișcării tineretului socialist din vechea Românie.

După trei zile de dezbateri, au fost adoptate mai multe documente, după cum rezultă din următorul proces-verbal necunoscut pînă acum: „Proces verbal care s-a încheiat la Congresul Tineretului Muncitor ținut la 20—22 Octombrie [1921] în Brașov. Au participat delegați ai tineretului organizat din Cluj, Dej, Lupeni, Turda, Tîrgu-Mureș, Baia Mare, Satu Mare, Oradea Mare, Arad, Timișoara, Alba Iulia, Sibiu, Brașov, Sft. Gheorghe și ca musafiri doi delegați din regatul vechiu.

Tov. Fischer deschide ședința și roagă adunarea să aleagă biroul de conducere și să verifice mandatele.

Apoi începe discuția asupra ordinii de zi al cărui punct prim a fost cetirea. dezbateră și votarea statutelor.

Tov. Farago citește Statutele Uniunii. După ce au luat mai mulți cuvîntul care au declarat că nu se contrazic cu Legea asociațiilor profesionale au cerut adunării să le voteze.

Adunarea primește cu unanimitate statutele.

Punctul II al ordinii de zi era unificarea. Raportor Tov. Ballauer. Oratorul arată necesitatea unificării zicînd că aceasta e un scop foarte vechi al tineretului organizat din România. În interesul nostru ar trebui adusă la îndeplinire cît mai repede.

La acest punct s-a iscat o discuție mai lungă după care s-a ajuns la rezultatul că totuși tineretul din vechiul Regat va activa separat cîtva timp. Dar atît Uniunea din Regat cît și cea din Ardeal vor funcționa în baza legii asociațiilor profesionale și pînă cînd se va face unificarea desăvîrșită la Congresul ce se va ține în 1922 care va decide contopirea celor două uniuni centrale în una singură.

S-a discutat apoi în punctul III problema acțiunii educative mai întinse în rîndurile tinerilor muncitori și în legătură cu acele mișcări economice cari sînt lupte pentru a cuceri o stare mai bună și mai mult timp liber ca ucenicii să se poată cultiva.

Punctul IV. Alegerea Comitetului. Comisia de candidare depune în fața adunării lista candidaților. Adunarea cu unele modificări primește lista și președintele declară de ales noul comitet.

După cîteva propuneri de însemnătate mai mică adunarea se încheie.

Brașov la 23 octombrie 1921

Președinte

Fischer

Notar

Anton Ballauer.

Henrik Farago

Francisc Szakács.⁴

Congresul constată că la acea dată Uniunea Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat are grupe locale organizate în următoarele localități: Cluj, Dej, Lupeni, Vulcan, Petroșani, Turda, Tîrgu-Mureș, Baia Mare, Aninoasa, Oradea Mare, Satu Mare, Călan, Alba Iulia, Brașov, Arad, Timișoara.

Se pare că din aceste grupe locale au fost recrutați membrii fondatori ai Uniunii, a căror listă este întocmită la Congres și care cuprinde următoarele nume:

⁴ Arhivele Statului Cluj, Fond Tribunalul Cluj, Dosar nr. 2440—1922.

Adorján Ferencz, Ambrus Aladár, Maria Adam, Adler Blanka, Amkraut Fülöp, Bernát József, Benedik Ferencz, Bokor László, Bihari Gyula, Benkő Szász László, Csipkés Pál, Csiszér József, Csucsuj Gusztáv, Csipkés József, Csonka Károly, Csiki János, Deák Géza, Deutsch Ignátz, Ioan Duma, Dési Imre, Davidovics Elek, Edelstein Adolf, Erce Gusztáv, Egri Sándor, Enyedi Ábrahám, Fridman Márton, Farkas Jenő, Fogarassy Mihály, Octavian Felecan, Frits Tibor, Földes József, Gedcon Ferenc, Goldstein Vilmos, Grünberger Ernő, Hirsch Adolf, Herman András, Jankó Antal, Jakab Jenő, Janovits Salamon, Kelemen István, Kremer Gyula, Iosif Cozma, Lévai Károly, Léb Márton, Ludovig Pál, Lőrincz Dezső, Ludovic Moldovan, Simion Mureșan, A. Mihalca, Máthé József, Nagy István, Nagy Domokos, Moszin David, Orsola János, Paneth Odön, Papp János, Szakács Ferencz, Sojovka Aladár, Tóth Kálmán, Ujvári Béla, Útő Elek, Varga Zoltán, Weis József, Weisz Ignátz.

După cum rezultă din procesul-verbal al lucrărilor Congresului, acum, la Brașov, au fost discutate și aprobate statutele Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat, concepute în așa fel încît să se încadreze în limitele cerute de Legea asociațiilor profesionale. Acest lucru era important pentru viitorul mișcării revoluționare de tineret care trebuia să-și caute legalizarea în limitele posibilităților existente, atît pentru Uniune cît și pentru organul de presă proiectat a se înființa în cadrele legalității, ca urmare a prevederii acestui fapt în chiar statutele Uniunii, care au următorul conținut:

„I. *Titlul și sediul Uniunii.* Titlul: Uniunea Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat. Sediul: Cluj. Sfera de activitate se extinde pe întreg teritoriul Ardealului și Banatului.

II. *Scopul Uniunii.*

Scopul Uniunii este a servi interesele economice și culturale ale membrilor săi.

Pe lângă aceasta a cultiva sentimentul solidarității, a stărui pentru obținerea revendicărilor economice, avînd în vedere scopul final care e înlăturarea exploataării muncii prin socializarea mijloacelor de producție.

a) acest scop voiește să-l ajungă, prin încheerea contractelor colective care să asigure membrilor săi condiții favorabile de muncă și a veghea ca ele să fie respectate;

b) prin înaintarea cererilor sau memoriilor corpurilor legiuitoare sau alte autorități competente, cu scopul ca să ducă legi sau ordonanțe în favoarea tineretului muncitor, tot odată să vegheze ca cele în vigoare să fie respectate și aplicate întocmai;

c) prin oferirea de ajutor material membrilor săi în caz de șomaj, de boală, de călătorie sau moarte;

d) prin a da apărarea juridică gratuită în caz de conflicte ivite în muncă;

e) prin plasarea membrilor săi gratuit în muncă;

f) a da educație membrilor săi prin susținerea bibliotecilor, prin editarea revistelor educative, etc.;

g) prin aranjarea conferințelor științifice, seratelor literare și artistice, a cursurilor de învățămînt tehnic sau prin a stărui să formeze școli de ucenici acolo unde nu sînt;

h) prin formarea și publicarea statisticilor asupra vieții intelectuale și sociale a tineretului muncitor;

i) prin raportul reciproc cu asociațiile similare din țară;

j) prin reconstruirea de noi filiale acolo unde nu sînt“.

După ce în capitolul II se vorbește de averea Uniunii, în cel de al III-lea se trece la problema „afilierii la uniune“, arătîndu-se că „membru al Uniunii poate

fi fiecare muncitor care a împlinit 18 ani, dar n-a trecut de 24 ani, toți ucenicii angajați prin contract vizat de autoritatea industrială, fără deosebire de neam, religie sau sex, cari aprobă și se supun statutelor uniunii“.

La capitolul V, intitulat „Drepturile membrilor“, la pct. a se specifică faptul că membrii „primesc gratuit revista Uniunii, cărți și broșuri cu preț redus“.

La capitolul VII intitulat „Organele de conducere a Uniunii“, pct. 25, se poate citi: „Grupele locale se formează dacă într-o localitate se află cel puțin 25 de membri cari aprobă statutele... După formarea grupei locale se alege un comitet din 7 membri și o comisie de control din 3 membri“. La pct. 32 se scrie: „Uniunea va edita o revistă în limbile română, maghiară și germană pe care membrii o primesc gratuit“.

„Aceste statute au fost dezbătute și votate de către adunarea generală a tineretului muncitor din Ardeal și Banat ținută la Brașov în anul 1921, în octombrie 20—22.

Președinte	Verificator	Secretar
Rozenfeld Alexandru	Ballauer Anton	Fischer

Adresa Centralei: Cluj, str. Memorandului 21, et. II⁵.

După discutarea și aprobarea statutelor, participanții la Congresul Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat convocat la Brașov între 20—22 octombrie 1921 au ales prin vot următorul Comitet Central:

Președinte: Rozenfeld Alexandru, Cluj
 Președinte administrativ: Francisc Szakács, Brașov
 Secretar: Mauriciu Fischer, Cluj
 Secretar II: Henrik Faragó, Tîrgu-Mureș
 Casier: Alexandru Fehér, Cluj
 Casier II: Eugen Biener, Dej
 Notar: Edmund Lazăr, Tîrgu-Mureș
 Notar II: Anton Ballauer, Timișoara
 Controlor I: Margareta Böhm, Cluj
 Control II: Ștefan Kővágó, Arad
 Membru în comitet: Ștefan Tóth, Cluj
 Membru în comitet: Ignățiu Schweiger, Dej⁶.

A doua zi după Congresul Uniunii Tinerilor Muncitori din Ardeal și Banat, unde s-au dezbătut și clarificat problemele legate de viitorul mișcării revoluționare de tineret, s-a mai făcut un pas important spre unificarea mișcării tineretului din România. Reprezentanții Comitetului Central provizoriu al Mișcării tineretului socialist — Lucrețiu Pătrășcanu și Nicolae Popescu-Doreanu — și ai Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat — Faragó Henrik și Fehér Sándor — au folosit prilejul oferit de prezența lor la congresul sindical și la cel al Uniunii tineretului pentru a se întâlni din nou în cadrul unei consfătuiri preliminare, care a avut loc la Brașov în ziua de 23 octombrie 1921.

Din procesul-verbal întocmit și semnat cu această ocazie — de cei patru tineri revoluționari —, document de mare însemnătate pentru viitorul mișcării revoluționare de tineret din România, rezultă că discuțiile au relevat aceeași unitate de vederi și dorință de a acționa hotărît pentru unificarea organizațiilor de tineret

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

din întreaga țară, stabilindu-se în final convocarea congresului general al tineretului pentru ziua de 1 martie 1922, într-o localitate ce urma să se stabilească ulterior. Până la această dată însă, ambele organizații, de comun acord, se angajau să depună toate eforturile pentru organizarea, în colaborare cu cele două centrale sindicale, conform prevederilor Congresului sindical de la Brașov, de cercuri culturale ale tineretului.

Iată textul documentului, sugestiv intitulat: „Proces-Verbal încheiat în vederea unificării mișcării tineretului din România.

În baza hotărârii luată de Congresul sindical cu unanimitate de voturi în ședința din 20 octombrie 1921 de a se face unificarea mișcării tineretului din întreaga Românie, noi, reprezentanții Comitetului Central provizoriu al tineretului din București, împreună cu delegații tineretului din Ardeal, Banat și Timișoara, adunați într-o conferință preliminară la Brașov în ziua de 23 octombrie a.c., am hotărât ținerea Congresului general al tineretului din vechiul regat, Transilvania, Bucovina și Basarabia. Data fixată pentru acest congres e la 1 martie 1922 într-o localitate fixată ulterior, luându-ne obligația de a face totul ca această dată să nu fie amînată.

Pentru reușita acestui congres, noi, reprezentanții Comitetului provizoriu central din București, cit și delegații din Transilvania, ne luăm anumite obligații:

1. Reprezentanții tineretului din Transilvania, fiind sprijiniți de organizațiile lor puternice, să facă toate intervențiile și presiunile pe lângă Comitetul central sindical** de a organiza, așa cum a hotărît și congresul, cercurile culturale ale tineretului proletar.

2. Ei își iau obligația de a ne trimite regulat de două ori pe lună rapoarte despre activitatea lor.

Noi, reprezentanții Comitetului Central provizoriu, ne luăm următoarele obligații:

1. Să facem și noi ca și ei solicitări pe lângă C.G.S., cit și pe lângă sindicate, de a înființa cercurile culturale ale tineretului.

2. În vederea congresului să facem legătura cu cei din Bucovina și Basarabia.

3. Să pregătim statutele cu o lună înainte să le înaintăm la Cluj și Cernăuți la centralele tineretului.

4. Să pregătim ținerea congresului.

5. Organizarea cercurilor de tineri pe lângă sindicate pe bază culturală, pe lângă sindicatele din vechiul Regat.

Acest proces-verbal, în limba română și maghiară, a fost citit și semnat de noi.

HENRICH FARAGO, Tîrgu-Mureș

FEHÉR SÁNDOR, Cluj

ANDREI MOLDOVEANU/LUCREȚIU PĂTRĂȘCANU¹, București

NICOLAE/ POPESCU-/ DOREANU, București¹⁷.

Consfătuirea de la Brașov a reprezentat, prin hotărârile adoptate, un important pas înainte pe linia apropierei dintre organizațiile de tineret din întreaga țară, a stabilirii unor acțiuni cu caracter unitar. În perioada următoare, paralel

** Consiliul central sindical a fost creat la Conferința sindicală ținută la Ploiești la 21 iunie 1921, de către militanți socialiști și social-democrați din Transilvania, Banat și Bucovina. Sediul acestei organizații era la Cluj.

¹ *Documente din istoria partidului comunist și a mișcării muncitorești revoluționare din România, 1921—1924*, București, 1970, p. 73—74.

cu activitatea pentru pregătirea congresului general, care urma să pună bazele organizației unice, revoluționare de tineret, în întreaga țară s-a desfășurat o intensă activitate de refacere a cercurilor distruse în urma terorii, de lărgire a ariei organizatorice și propagandistice a mișcării de tineret.

Acum, în această fază a luptei, conform hotărârii consfățuirii preliminare de la Brașov, alături de ziarul „Tineretul socialist“, intră în acțiune și organul de presă în limba maghiară al „Uniunii tinerilor muncitori din România“, gazeta „Ifjúmunkás“ („Tînărul muncitor“).

Apariția acestui organ de presă a fost hotărâtă deci la sfîrșitul lunii octombrie, dar în condițiile grele de atunci au trebuit să treacă încă două luni pînă la apariția lui. Lupta pentru apariția ziarului, pentru supraviețuirea lui, activitatea acestui organ de presă face parte intrinsecă din activitatea cotidiană a mișcării muncitorești, a celei revoluționare de tineret din România, fiind legată organic de însăși ființa și activitatea Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat.

Conform celor hotărîte la Brașov, conducerea Uniunii întreprinde demersurile oficiale pentru obținerea personalității juridice. La 22 noiembrie 1921, Uniunea adresează o cerere către Judecătoria de ocol urbană Cluj, în care se scrie: „Subsemnații în numele Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat avem onoarea a vă prezenta Statutele acestei Uniuni, pe cari în baza Legii asociațiilor profesionale Vă rugăm cu respect să binevoiți a le lua la cunoștință și a le înainta forului competent spre aprobare.

Tot odată Vă rugăm ca aprobînd statutele alăturate a înscrie Uniunea noastră în rîndul asociațiilor recunoscute ca persoană morală.

Repetînd rugămîntea noastră rămînem cu cea mai distinsă stimă.

Cluj la 22 noiembrie 1921.

Szakács, președinte

Fischer, secretar
str. Memorandului⁸.

Sigiliul Uniunii este rotund, cu inscripția în trei limbi: română, maghiară, germană, avînd textul: „Uniunea Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat—Cluj“.

Peste numai cîteva zile, Judecătoria de ocol urbană Cluj, prin nr. 10603/1921 emite următoarea „Deciziune:

Judecătoria de ocol urbană Cluj în urma cererii Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat făcută în conformitate cu articolul 6 și 7 al legii sindicatelor profesionale avînd în vedere conformarea la dispozițiunile legii, le aprobă statutele înaintate și asociațiunea amintită o recunoaște de persoană juridică.

Ordonă tot odată, ca sindicatul profesional să fie înscris în registrul special întocmit în acest scop;

apoi pe originalul procesului verbal dresat despre actul constituirei, mai de parte pe originalul statutelor, să se facă mențiunea înscrierii și despre aceasta să fie încunostiințați:

1. Uniunea Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat cu sediul în Cluj.
 2. Ministerul muncii cu al treilea exemplar în copie de pe toate actele depuse de sindicatul profesional, în București;
- Cererea cu al doilea exemplar de pe toate actele se va păstra la arhivă.

⁸ Arhivele Statului Cluj, Fond Tribunalul Cluj, Dosar nr. 2440—1922.

Motivarea

Uniunea Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat s-a înființat cu scopul de a servi interesele economice și culturale ale membrilor săi, pe lângă aceasta a cultiva sentimentul solidarității, a stărui pentru obținerea revendicărilor economice, avînd în vedere scopul final care e înlăturarea exploatării muncii prin socializarea mijloacelor de producție.

Fiindcă precum reiese din acestea sindicatul profesional nu s-a constituit pentru o cauză ilicită, ori în vederea unui obiect ilicit, contrar legilor sau bunelor moravuri, judecătoria de ocol a găsit de admisibilă cererea Uniunii amintite și a decis în sensul de mai sus.

Cluj la 25 noiembrie 1921⁹.

Recunoașterea personalității juridice a Uniunii și aprobarea statutelor a constituit, fără îndoială, o victorie a mișcării revoluționare de tineret din țara noastră, fiind consemnată și receptată cu bucurie și încredere în presa muncitorească, comunistă din țara noastră.

Se accelerează pregătirile pentru editarea organului de presă. Se face rost cu greu de banii necesari tipăririi, apelîndu-se la împrumuturi. Trebuia pregătit totul cu grijă și răspundere, deoarece scopul acestui organ de presă era de a face să pătrundă cuvîntul partidului în rîndul tineretului revoluționar de naționalitate maghiară din România. Comuniștii au pregătit cu mare grijă lansarea revistei. Redactor responsabil a fost numit Tiron Albani, vechi militant al mișcării socialiste, muncitorești din România, cu o bogată experiență în domeniul presei muncitorești (a fost ani de zile corespondentul budapestan al „României muncitoare“ din București, redactor la „Adevărul“ și „Glasul poporului“, organe ale secției române a Partidului social-democrat din Ungaria). Militant de frunte al Marii Uniri de la Alba Iulia, a fost unul din cei șase socialiști membri în Consiliul Național. Membru fondator al Partidului Comunist Român, a fost coraportor, împreună cu dr. Eugen Rozvan, al raportului privind situația naționalităților, iar în după amiaza zilei de 8 mai 1921 a fost ales secretar al biroului de conducere a lucrărilor Congresului din acea zi. Un rol important în pregătirea apariției gazetei, pe lângă Tiron Albani, au jucat, după cum documentele o atestă, tipograful comunist clujean Orosz Miklós (Niculescu) și tînărul tipograf clujean Fehér Sándor.

Pregătirea apariției gazetei „Ifjűmunkás“ era urmărită și de alte organe de presă muncitorească. Astfel, sub titlul „Mișcare a tineretului muncitor“, cotidianul socialist brașovean „Világosság“, la 14 decembrie 1921 scria următoarele: „Uniunea tinerilor muncitori din Ardeal și Banat (Cluj, str. Memorandului 21, et. II) și-a cîștigat personalitatea juridică. Judecătoria de ocol din Cluj sub nr. 10603—921 a aprobat statutele uniunii. Toate organizațiile locale, așa și cea din Brașov, au fost înregistrate de centrală.

„Ifjűmunkás“, organul oficial al Uniunii, va apare la mijlocul acestei luni.

Facem apel la tovarăși, precum și la organizațiile locale, să anunțe centrala de cîte exemplare au nevoie.

Chemare! La 24 decembrie a.c. la Brașov, la 25 decembrie la Sf. Gheorghe are loc ziua recrutării tinerilor muncitori, totodată în prezența delegaților din centrală, organizațiile locale vor avea adunări generale.

⁹ Ibidem.

Centrala tinerilor muncitori

Toate adunările generale ale organizațiilor locale să fie anunțate cu o săptămână înainte, împreună cu ordinea de zi, centralei Uniunii tinerilor muncitori. Decontarea sumelor strânse pentru fondul de presă să se facă imediat.

*Centrala*¹⁰.

Un material similar a fost tipărit și în săptămînalul muncitoresc din Arad „Munkás” la 18 decembrie 1921¹¹.

Din cauza întîrzierii apariției ziarului „Ifjúmunkás”, Comitetul Central Executiv al Uniunii publică, la 18 decembrie 1921, în gazeta socialistă „Előre” din Tîrgu-Mureș, „Regulamentul de organizare a Uniunii și a grupelor sale locale în scopul îmbunătățirii situației economice și culturale a tineretului muncitor”. Conducerea centrală a Uniunii — se arată în materialul publicat — înființează la sediul său permanent o „Comisie de reglementare a muncii, a timpului de lucru și a salariilor” compusă din trei membri. Sarcina comisiei este de a ameliora starea economică și culturală a tineretului muncitor, pe baza contractelor colective de muncă ale sindicatelor cu membrii adulți. Comisia aceasta va sta în permanentă legătură cu Consiliul central al sindicatelor și cu secretariatele regionale... Grupele locale, aparținînd uniunii mai sus amintite, vor crea în sînul grupelor, pe lîngă comisiile deja existente, și comitete de împuterniciți aleși pe branșe (croitori, metalurgiști, muncitori-constructori etc.). Aceste comitete de împuterniciți, aleși pe profesii [...] trebuie să se îngrijească de [...] măsurile de îmbunătățire a situației economice și culturale a tinerilor aparținînd respectivelor branșe și de a lua hotărîri care, în vederea executării lor, trebuie înaintate Comisiei de reglementare a muncii, a timpului de lucru și a salariilor“.

În aceeași zi, la București, are loc prima consfătuire publică a tineretului din capitală de după greva generală, convocată de Comitetul Central provizoriu în vederea reorganizării cercului local, la care Lucrețiu Pătrășcanu, în cuvîntul său, s-a referit la deplina unitate de vederi existentă între organizațiile de tineret din vechea Românie și Transilvania în problema unificării, la angajamentele reciproce luate la consfătuirea de la Brașov în vederea înlăptuirii ei practice și a propus adoptarea unor măsuri eficiente pentru consolidarea organizației¹².

În acest climat de vie efervescentă organizatorică și ideologică a tineretului muncitor din România, după un drum lung și greu, de luptă cu autoritățile și cenzura, la 1 ianuarie 1922, apare la Cluj primul număr al gazetei săptămînale „Ifjúmunkás”, noul organ de presă în limba maghiară al Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat, care, împreună cu „Tineretul socialist” din București, va desfășura o intensă activitate pentru organizarea și realizarea unificării organizațiilor tineretului muncitoresc din România. În arena luptei politice pășea un nou militant de nădejde al mișcării revoluționare, al Partidului Comunist Român. Apariția gazetei a fost receptată prompt. Dintre ecourile timpului semnalăm pe cel apărut în săptămînalul „Előre” din Tîrgu-Mureș, la 8 ianuarie 1922: „Sub titlul

¹⁰ *Világosság* („Lumina”), Cotidian socialist, Brașov, 14 decembrie 1921, p. 3.

¹¹ *Munkás* („Muncitorul”), Arad, Săptămînal muncitoresc, an. II, nr. 40, 18 decembrie 1921, p. 3.

¹² C. Petculescu, *op. cit.*, p. 190—191.

„Ifjúmunkás« la Cluj a apărut gazeta-frate a »Tineretului socialist«... Gazeta care va apare de două ori pe lună, este redactată de tovarășul Tiron Albani“.

Gazeta avea pe frontispiciu lozincă „Știința este putere. Puterea este știință“, apărea în format in-4, se tipărea la tipografia Gutenberg din Cluj. Dar, după cum vom vedea, apariția gazetei, la fel ca și activitatea Uniunii a cărui organ era, a avut de înfruntat multe piedici, greutăți, care o vor obliga să schimbe, nu arareori, tipografia, paginația și uneori și termenul de apariție.

Primul număr are șase pagini și este evident că el urmează direct, atît în conținut cît și în formă, ziarul „Ifjúproletár“. Articolul cu caracter programatic este cel intitulat „Ce voim?“, publicat fără semnătură și realizat sub forma unor răspunsuri la cele 8 puncte programatice ale Uniunii, considerată a fi „o organizație muncitorească situată pe principiul luptei de clasă“¹³. Printre revendicările cerute de tinerii muncitori erau: un salariu minim de asigurare a existenței; desființarea oricărei munci de noapte pentru cei mai tineri de 18 ani; concediu plătit de 4 săptămîni în fiecare an; învățămînt profesional de perfecționare în timpul celor 8 ore regulamentare de lucru; numărul tinerilor muncitori să fie direct proporțional cu numărul angajaților permanenți maturi; școala de ucenici obligatorie să fie socotită în programul de lucru de 8 ore etc.

După cum lesne se poate observa, aceste revendicări se încadrează în programul de luptă hotărît la Congresul sindicatelor de la Brașov, păstrînd linia generală acolo stabilită.

Dintre articolele publicate în acest prim număr atrag atenția cel dedicat unității de luptă a proletariatului, cel dedicat muncii de educație în rîndul tineretului, precum și rubrica „Viața noastră“ pentru care se cer corespondențe, articole, fapte, întîmplări din viața tinerilor muncitori din diferite organizații locale. O rubrică bine ancorată în cotidian, în faptele și întîmplările de viață și luptă de zi cu zi.

Înfruntînd de la bun început greutăți materiale deosebite, gazeta face apel organizațiilor, tinerilor muncitori, cititorilor, pentru ajutoare bănești necesare tipăririi.

Gazeta publică știrea că grupa din Cluj a Uniunii își va ține ședința la 7 ianuarie 1922, precum și apelul adresat tovarășilor mai vîrstnici din Oradea, Aiud, Lupeni, Petroșani, Vulcan, Anina, Simeria, Bistrița, Gherla, Satu Mare, Carei, Sibet, Sibiu, Sighișoara etc., să sprijine moral și material organizarea grupelor locale ale tinerilor muncitori, iar acolo unde încă nu au pornit, să le inițieze. Tipărițile administrative și instrucțiunile necesare le pot imediat procura de la Centrala Uniunii din Cluj.

Pe ultima pagină a ziarului se publică o mică știre, aparent neimportantă, prin care toate organizațiile locale sînt solicitate să trimită urgent centrului lista celor ce fac parte din conducerile locale. Dar despre ce era vorba? Ministerul muncii și ocrotirilor sociale, prin nr. 25.228 din 14 decembrie 1921, se adresa Judecătorei din Cluj: „Domnule judecător! Răspunzînd adresei D-voastră Nr. 10603/921, cu care ne înaintați actele de constituire ale Uniunii Tineretului din Ardeal și Banat, făcîndu-ne cunoscut dobîndirea personalității juridice, prin încheierea acelei judecătorei din 25 noiembrie 1921, avem onoare a Vă atrage atenția că art. 68 din lege prevede că: Uniunile vor trebui să anexeze pe lîngă actele cerute de art. 7

¹³ *Ifjúmunkás* („Tînărul muncitor“), Cluj, an. I, nr. 1, 1 ianuarie 1922, p. 3.

și un tabel în triplu exemplar, cuprinzând numele și sediul fiecărei filiale componente, însoțite de tabelele cerute de art. 7 alin. c¹⁴.

Ministerul cere să fie trimise de urgență tabelurile cu conducătorii fiecărei filiale în parte. De luare la cunoștință a acestei dispoziții, din partea Uniunii, la 31 decembrie 1921, semnează Szakács Ferencz și Fischer Mór.

Ca urmare a apelului publicat în gazetă, în cursul lunii ianuarie 1922 sosesc la sediul central al Uniunii listele cu membrii comitetelor locale (până atunci înființate) ale Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat. Considerăm interesant să reproducem aceste liste din care putem afla cine au fost primii militanți ai Uniunii din care mai târziu mișcarea muncitorească, socialistă, comunistă își va recruta cadrele. Astfel, Comitetul grupei din Arad, în primele zile ale lunii ianuarie 1922, era format din Kővágó Mihály, Stern László, Schwarcz Lajos, Engel Jenő, Russbach Ferenc, Hunyadi Béla, Nitermayer János. Comitetul local din Baia Mare avea următoarea componență: Katóka Béla, Szabad Károly junior, Galavicki Sándor, Martin Laurean, Iosif Sălăjan, Kiss Ioan, Koncz Kálmán, Schlesinger Kálmán, Bitter Mátyás. Comitetul grupei din Brașov era alcătuit din Csomor Aladár, Ludovic Drincan, Donáth István, Constantin Deac, Heinig Iosif, Alexandru Toma, Csoma Zoltán, Mihály Lajos, Pataki András, Cristian Buciu, Martalis Mihály, Balázs Ferenc.

Comitetul grupei din Cluj cuprindea pe Friedmann Mátyás, Csucsuj István, Sós Károly, Lupu Abrudan, Bálint Lajos, iar cel al grupei din Dej pe: Tóth Ștefan, Biener Eugen, Schweiger Ignác, Urbán Ernő, Holländer Zoltán, Kovács László, Hoker György. Comitetul grupei din Oradea avea în componența sa pe Francisc Urs, Szabó László, Roth Ferenc, Ábrahám Martin, Sunonyi Jenő, iar cel din Tîrgu-Mureș pe: Eugen Jacobovici, Klein Mór, Buxar János, Schönbrunn Andor, Edmund Lazár, Miklós Ferenc, Pipás Sándor.

În zilele următoare au sosit și celelalte liste, cea a comitetului din Timișoara alcătuit din Henrik Simonis, Anton Ballauer, Iczkovits Márton, Edlitz Jenő, Simofi Ferenc, Tasch Ferenc, Bognár Károly, Dormuth Miklós, Victor Krebs, Baumhoff Konrád, Dömöki Pál, apoi a grupei din Lupeni în următoarea alcătuire: Szöcs András, Dubek Mihály, Rösler Béla, Wilhelm Buciuman, Pecsár Károly, Jakabós István, Tóth István, Rudács György, Mike Károly, Iuliu Dociu.

Comitetul grupei din Sf. Gheorghe își trimite lista la 25 ianuarie 1922, fiind alcătuit din: Raduly Gábor, Raduly György, Elvira Jeța, Magyar György, Margareta Bende, Dankó István, Szabó András, Rákosi Gyula, Emilia Valkó, Ana Molnár, Kerekes Boriska, Kicsi György, Sikó Ilus, Szabó Gizella, în timp ce din comitetul grupei din Baia-Sprie făceau parte: Ștefan Zai, Bégeni János, Gudász János, Alexandru Petrușan, Sajtos Péter, Mihai Onira, Gheorghe Anca, Tartoki Károly, Brezocki György¹⁵.

La 15 ianuarie 1922, tot la tipografia Gutenberg din Cluj se tipărește numărul 2 al gazetei „Ifjúmunkás”, avînd 8 pagini, în care literatura și-a găsit un vad mai larg. Tot acum se publică un apel către toate grupele locale în care se aduc la cunoștință hotărîrile Congresului sindicatelor din octombrie 1921 de la Brașov în legătură cu sarcinile tineretului în etapa respectivă, accentuîndu-se faptul că mișcarea de tineret cunoaște o efervescentă în toată țara. Sînt publicate primele trei relatări trimise de corespondenți volunari, cu tot atîtea aspecte din viața tinerilor muncitori, dîndu-se indicații ale muncii organizatorice, culturale, profesionale.

¹⁴ Arhivele Statului Cluj, Fond Tribunalul Cluj, Dosar nr. 2440—1922.

¹⁵ Ibidem.

Gazeta „Ifjúmunkás“ s-a impus repede în publicistica muncitorească din România. Astfel, organul central „Viața sindicală“ din București publica articolul „Tineretul muncitoresc de peste munți se organizează. Programul lui de acțiune“, în care se arată: „După cum am amintit în numărul trecut al ziarului nostru a apărut la Cluj ziarul »Uniunii tineretului muncitor« din Ardeal și Banat.

Ziarul are un sumar foarte bogat. Pe lângă articole de cultură și propagandă, are un articol program, care fiind de o însemnătate mare pentru dezvoltarea mișcării tineretului din vechiul regat, îl publicăm în întregime: »Ce vrem?« [urmează articolul]¹⁶.

Numărul trei al gazetei apare la termen, în ziua de 1 februarie 1922, tot în 8 pagini. Printre materialele mai importante ale acestui număr se remarcă documentatul articol în care se prezintă și se explică cele 9 capitole ale principiilor organizatorice ale mișcării de tineret din România, cu cele 19 subpuncte concrete, inclusiv felul cum se aplică în viața organizațiilor. Se publică articole în care se explică noțiuni ale terminologiei economiei politice, filozofiei marxiste etc.

În zilele de 5—6 februarie 1922 a avut loc la Brașov Conferința Comisiei generale sindicale care a discutat problemele privind unificarea mișcării sindicale pe plan național, autonomia sindicală, aplicarea statutului, problema raporturilor cu tineretul etc. Au luat parte membrii conducerii Comisiei generale și reprezentanți ai tineretului din București, Brăila, Brașov, Cluj, Timișoara ș.a.

Cu acest prilej s-a adoptat și un document intitulat „Rezoluție privitoare la tineretul muncitor“, în care, printre altele, se arată: „Comunicarea generală întrunită în ședința plenară din Brașov în ziua de 6 februarie 1922 examinând situația organizației tineretului din vechiul regat... hotărăște:

Nici o organizație a tineretului ce nu voiește a se afilia Uniunii Tineretului Muncitor cu sediul la Cluj, nu poate beneficia de nici un sprijin fie material fie moral din partea organelor sindicale [...]

Comitetul Executiv este invitat a începe cât mai urgent organizarea tineretului muncitor din fabrici și ateliere pe bazele stabilite în rezoluțiile congresului sindical și în conformitate cu Statutul Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal [și Banat].

Ca organ de publicitate oficial al tineretului muncitor nu se recunoaște decât organul »Tineretul muncitor«/»Ifjúmunkás«/ al Uniunii din Cluj care se va lua măsuri să apară și în limba română¹⁷.

Aceasta a fost o nouă încercare, politicește greșită, a Comisiei generale a sindicatelor care dorea ca cercul „Tineretul socialist“ din capitală să renunțe la principiul autonomiei, intrînd sub autoritatea Comisiei generale și, sub același leitmotiv al unificării mișcării de tineret, să se afilieze Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat, schimbînd, odată cu aceasta, și titlul ziarului „Tineretul socialist“.

Un asemenea mod de a pune problema trăda intențiile reale ale Comisiei generale de a atrage și subordona propriilor interese organizația tineretului din capitală și a produce astfel o sciziune cu consecințe negative asupra evoluției ulterioare a mișcării revoluționare de tineret din România. Strîngerea laolaltă a energiilor tineretului revoluționar din întreaga țară nu presupunea afilierea organizațiilor locale la una sau alta dintre organizațiile regionale, ci unificarea organizatorică și politică a întregii mișcări de tineret pe baza principiilor marxism-leninismului, unanim recunoscute și acceptate în toată țara¹⁸.

¹⁶ *Viața sindicală*, București, an. II, nr. 29, 29 ianuarie 1922.

¹⁷ *Idem*, an. II, 12 februarie 1922.

¹⁸ C. Petculescu, *op. cit.*, p. 190.

La 9 februarie 1922, secretariatul central al Uniunii depune o cerere prin care solicită Judecătoria de ocol urbane din Cluj să ia măsuri și să anunțe Judecătoria de ocol urbană din Brașov, care pune piedici în calea funcționării filialei din Brașov a Uniunii, cerînd ca și această filială să fie recunoscută și să i se dea libertatea de funcționare. Demersul e încununat de succes la 10 februarie același an. Tot la această dată sînt trimise Ministerului Muncii din București tablele complete ale conducerilor locale ale Uniunii.

Pentru ca cititorul de azi să-și poată imagina cît mai clar cu putință situația existentă în lunile ianuarie-februarie 1922 în cadrul mișcării revoluționare de tineret din România și implicit în cadrul Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat, vom cita în cele ce urmează textul tradus al unui raport trimis la 13 februarie 1922 de unul din conducătorii mișcării de tineret Internaționalei Comuniste a Tineretului.

„Rapoartele mele de pînă acum — scrie acesta — s-au putut ocupa numai de situația afacerilor filialelor S. [nota trad: probabil secțiilor] din Ardeal și Banat [ale Uniunii Tineretului Muncitor — n.n.G.I.B.], însă în urma turneului meu cu ocazia căruia am cunoscut situația economică și necesitatea de mărfuri [materiale — n.n.G.I.B.] a întregii țări [mișcări revoluționare de tineret — n.n.G.I.B.] sînt în măsură să ofer oarecare descriere a caracterului demersurilor ce trebuie făcute aici.

1. Primele mele rapoarte referitoare la București și împrejurimile sale erau temeinice și le mai completez cu următoarele: *în prezent aici există un comitet central compus din trei membri, a cărui principală activitate constă în redactarea și editarea într-un stil destul de radical a revistei întreprinderii* [Cercului — n.n.G.I.B.]. Acest comitet pînă acum nu a fost în stare să creeze nici măcar filiala din București, ci sub denumirea de »cerc al tineretului muncitoresc« a strîns laolaltă 100—150 de acționari [membri — n.n.G.I.B.] care însă cu toții sînt adulți [în sensul că activează și în organizațiile adulților — n.n.G.I.B.]. În timpul din urmă și posibilitatea de mișcare a acestui cerc a fost limitată de către cei adulți, pentru că aceștia au dorit unirea cu Uniunea care funcționează în Ardeal și Banat, pentru că aceștia colaborează și cu Consiliul Sindical pe țară. Sub influența acestei »sforțări« Bucureștiul a dorit alegerea imediată a unui comitet executiv comun, care ar conduce treburile pînă la unificare. Eu nu am putut consimți la acest lucru, *pentru că în acest caz și cei din București ar trebui să se supună acelor legi, cărora Uniunea din Ardeal și Banat au fost forțate să se supună și care nu corespund de loc Internaționalei Tineretului Muncitoresc*. Nu am putut consimți la o unire pe o asemenea bază, *pentru că vreau să las o »posibilitate« cu ajutorul căreia peste 6—8 săptămîni în mod deschis putem păși purtînd steagul Internaționalei Tineretului Muncitoresc în întreaga țară și această posibilitate favorizează și faptul că Regatul, care cu toate că numai cu numele dispune de mase, încă este independent de orice lege de constrîngere și la congresul de unificare vreau să folosesc această independență în favoarea Internaționalei Tineretului Muncitoresc*. Și dacă schimbările economice și politice pe care le sperăm nu se îmbunătățesc între timp sau eventual s-ar înrăutăți, *tot ne mai este posibil să construim mai departe pe baza prezentei mișcări a Uniunii din Ardeal, și din Banat*.

2. Aș vrea să dau un tablou clar despre provincie, dar acest lucru îl pot face numai pe baza raportului comitetului central de trei: *în orașele mai mari de provincie există cîte o asociație în formă de grup cu cîte 15—20—30 membri și aceștia sînt mai degrabă tineri de 19—25 ani*.

Dar acestea există în total în trei orașe mai mari și activitatea lor constă în răspîndirea revistei. Însă există speranțe că la Iași în scurt timp se va putea dezvolta o mișcare de masă, întrucît aici există forțe corespunzătoare.

3. Ca peste tot, așa și aici criza materială este mare și nu ca ei să ajute Ardealul și Banatul (după cum au semnalat într-o scrisoare), ci mai degrabă ei au nevoie de aceasta. Aici nu se știe de loc despre transportul de mai sus (excepție făcînd acela al lui Glotter)¹⁹, în orice caz și eu aș dori să știu, de cine au legătură cei de sus, pentru că în caz contrar se pot întîmpla numai »erori« permanente.

4. Instrucțiunile mele date celor de aici sînt următoarele: 1. — imediată organizare de masă (crearea de grupe noi), 2. — lupta economică împreună cu adulții (a intra în organizațiile adulților), 3. — educația comunistă în limita cadrului independent al grupurilor, 4. — legătura ilegală și colaborare cu partidul în curs de creare, 5. — renunțarea din partea ziarului de a se ocupa în mod exagerat cu politica și în locul acestuia a se ocupa cu organizarea practică a maselor, lupta economică și educația comunistă, convingerea cu privire la necesitatea frontului unic proletar împotriva capitalului!

II.

1. Mișcarea din Ardeal și Banat în prezent se desfășoară de asemenea pe baza punctului de mai sus (4), cu diferența că tinerii, pe calea propagandei de stînga, popularizează și crearea „Partidelor Internaționalei Comuniste“ și în interesul acestora colaborează cu acele pături ale adulților care au același scop.

2. Organizarea maselor de către Uniune arată următoarea statistică: Cluj 350, Oradea (ilegal) 50, Dej 60, Tîrgu-Mureș 200, Sfîntu-Gheorghe 150, Brașov 220, Baia Mare 180, Lupeni 150, Arad 500, Timișoara 600, Bistrița 40; în curs de formare la Reșita, Aradul Nou, Făgăraș, Sighetul Marmației, Satu Mare.

III.

Mișcarea are nevoie de materiale de agitație în limba germană; tocmai de aceea în această privință măsuri imediate. Transporturi mai mari pot veni pe adresa din București, Brașov.

Rog urgent programul Internaționalei Tineretului Muncitoresc și directivele Congresului II, în limbile germană, maghiară. Pe acestea, în limba germană pe adrese din București și Brașov, în limba maghiară pe adresa din Brașov.

Pe mai departe, în mod repetat rog să se ia măsuri în problema bugetului, pentru că din cauza marilor greutăți sînt incapabil să supun mișcarea de aici unei munci temeinice. Doresc să semnez că însuși ziarul din Cluj nu mai poate trăi decît puțin, deoarece nu este sprijinit și de acum sînt scadente plățile împrumuturilor. Ziarul din București de asemenea stă prost de cînd a pornit »Socialismul« și este ziar cotidian.

Glotter este liber, dar s-a retras la timpul său; a divulgat multe.

Cu stimă

N.

Nicolae Popescu, București, Calea Prahovei 192

Ștefan Teodorescu, " " " "

Váradi Lajos, Brașov, Romântemplom u.12

Hennig József, Brașov, Cenkalya 26²⁰.

¹⁹ Milu Glotter, cunoscut sub numele conspirativ de Miron.

²⁰ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul nr. 93, mapa nr. 58; Vezi și *Documente din istoria mișcării revoluționare și democratice de tineret din România. 1821—1922*, București, 1982, p. 468—470 (în continuare *Documente*).

Acest raport de activitate dovedește elocvent legăturile din ce în ce mai strânse pe care mișcarea revoluționară de tineret din România și în cadrul acesteia, Uniunea tinerilor muncitori din Ardeal și Banat le realizau cu Internaționala Comunistă a Tineretului, a cărui membru fondator a fost încă la Congresul de constituire al I.C.T. convocat la Berlin între 20—25 noiembrie 1919, reprezentantul Comitetului Central al Mișcării Tineretului Socialist din România fiind Ghiță Moscu (mai târziu, numit Gheorghe Stoica). După cum am mai amintit Uniunea tineretului muncitor din Ardeal și Banat era afiliată la I.C.T. încă de la înființare, din iulie 1920. Reprezentanții mișcării revoluționare de tineret din România au fost prezenți apoi la Conferința de la Viena a organizațiilor tineretului comunist din țările sud-est europene (mai 1920), iar în iunie 1920 la ședința Biroului Internaționalei Comuniste a Tineretului de la Berlin, a cărei membră Mișcarea Tineretului Socialist din Vechea Românie era. Mai apoi patru delegați ai mișcării revoluționare de tineret din România: Alexandru Buican (Arnoldi Ernst), Saul Ozias (Sandu), Leon Lichtblau (Hugo) și Orosz Miklós (Niculescu), au luat parte la lucrările Congresului al II-lea al Internaționalei Comuniste a Tineretului, desfășurate la Moscova între 9—23 iulie 1921. Ei, împreună cu alți 10 militanți ai mișcării muncitorești din România, reprezentând grupul de emigranți aflat în Rusia Sovietică și un grup plecat ilegal din țară²¹, au participat și la lucrările Congresului III al Internaționalei Comuniste, desfășurate tot la Moscova, între 22 iunie și 12 iulie 1921.

Dintr-un raport de activitate nedatat, dar scris probabil la mijlocul lunii decembrie 1921, aflăm că „la cel de-al II-lea Congres al Internaționalei Tineretului Comunist au fost de față reprezentanți din toate provinciile României (Ardealul, Bucovina, Regatul). Întoarcerea acestor tovarăși a necesitat mai mult de două luni.

Tovarășul Miron din București, care a fost însărcinat de către noi cu organizarea mișcării de tineret din Regat și cu crearea unei Uniuni de tineret pe întreaga Românie, a fost arestat de la sosirea sa la București, probabil în urma unui denunț. Același lucru s-a întâmplat cu tovarășul Sandu [ilizibil în original]. Deși lui Arnoldi i-a fost cerut un raport cu privire la situația din țara sa totuși pînă acum nu l-a trimis. În ultima scrisoare pe care am primit-o de la el se scuză că nu a putut trimite raportul din cauza diferitelor greutăți pe care nu le arată mai de aproape și spune că îl va trimite cu următoarea scrisoare. După cum am aflat, el a întreprins o călătorie la București. Delegatul Ardealului, Niculescu, în prezent se află la Tîrgu-Mureș. După cum se poate vedea din raportul său, s-a apucat cu rivnă de lucru [...]

După cum judecați din extrasul trimis dintr-un raport al lui Niculescu, în Banat și în Ardeal există o serie de grupe locale ale fostei Uniuni a tineretului socialist care a fost dizolvată și care odată se afiliase la Internaționala Tineretului Comunist. În acest raport sînt indicate și grupele locale și numărul membrilor. Dintr-un al doilea raport și dintr-un raport către I.I.K. v-ați informat cu privire la Congresul sindicatelor și cu privire la atitudinea delegaților tineretului [...] Tovarășul Niculescu va trebui să ducă o parte însemnată a acestei munci. Trebuie să i se dea ocazia de a călători pentru a vizita grupele. Editarea unui ziar ar avea o mare însemnătate. Din acest motiv o subvenționare îndestulătoare este de neînlăturat. Din păcate, în urma unei neîndemînări a tovarășului Niculescu ne-a fost imposibil să-i trimitem o scrisoare detaliată cu instrucțiuni [...]

De mare însemnătate sînt eforturile pentru unificarea mișcării în întreaga Românie. După congres a avut loc o consfătuire a tovarășilor tineri din grupele

²¹ M. C. Stănescu, *op. cit.*, p. 61.

ardelene și românești unde s-au discutat pregătirile pentru un congres de unificare ce urmează să aibă loc în martie. Aceste eforturi trebuie neapărat salutate. Noi credem că ar fi mai bine dacă de pe acum un tovarăș, din însărcinarea Comitetului Executiv, ar pleca acolo pentru a supraveghea muncile pregătitoare și mai tirziu Comitetul Central al Uniunii tineretului unificat. Totuși trebuie să așteptăm cu trimiterea tovarășului pînă cînd vom cunoaște părerea lui Niculescu și pînă cînd este asigurată posibilitatea de ședere a tovarășului respectiv²².

Activitatea Uniunii este urmărită sistematic, rapoartele fiind întocmite cu regularitate și trimise forurilor internaționale. Într-un asemenea raport, datat 15 ianuarie 1922, se scrie, printre altele: „Un tineret comunist există în România[...] În Transilvania (Siebenbürgen) tovarășii noștri muncesc, de asemenea, foarte bine. Desigur că ați primit primul număr al ziarului”²³. Este, evident, vorba de ziarul „Ifjúmunkás”, despre care amintește, subliniind greutățile materiale cu care se luptă, și raportul — deja citat — din 13 februarie 1922.

După datele, incomplete, care rezultă din acest raport, la mijlocul lunii februarie 1922, în cele 11 organizații locale ale Uniunii erau cuprinși aproximativ 2.500 de tineri muncitori (români, maghiari, germani, evrei, sîrbi, fete și băieți), dar numărul organizațiilor este în continuă creștere. Acest fapt rezultă și din nota nr. 27516 din 24 februarie 1922 trimisă de Ministerul muncii și ocrotirilor sociale Judecătoriei de ocol urbane din Cluj, prin care atrage atenția că nu au fost trimise tabelele cu membrii conducători ai filialelor din Vulcan, Petroșani, Turda, Aninoasa, Oradea-Mare, Satu Mare, Călan, Alba Iulia, iar printre tabelele deja trimise figurează și grupele din Baia-Sprie și Sf. Gheorghe „cari nu erau trecute în tabloul de filiale ale Uniunii sus amintită trimisă nouă odată cu încheerea acelei Judecătoriai, din 25 nov. 1921”, ceea ce înseamnă că s-au înființat după această dată²⁴. Drept urmare, Uniunea (care împreună cu redacția gazetei „Ifjúmunkás” își are acum sediul în Piața Unirii nr. 9, în localul Căminului muncitoresc) este somată la 1 martie 1922 să prezinte actele cerute pînă cel tirziu în 17 martie 1922.

Din cauza greutăților materiale, numărul 4 al gazetei apare cu întârziere și numai în 4 pagini. El cuprinde un vibrant apel adresat tineretului muncitor chemat să se organizeze, precum și un articol ideologic, teoretic de mare importanță pentru munca organizațiilor revoluționare de tineret, ambele serios cenzurate.

Din coloanele ziarului „Ifjúmunkás”, ale „Tineretului socialist”, din documentele vremii se simte o atmosferă deosebită, de organizare, de mobilizare a tineretului revoluționar din România, accentuată îndeosebi în a doua jumătate a lunii februarie 1922. Acum au loc cele două încercări ale Comisiei generale a sindicatelor de a atrage sub influența sa organizația tineretului din capitală, dar în cadrul adunărilor generale din 10 și 17 februarie, participanții la discuții, sesizînd intențiile Comisiei generale, au exprimat adeziunea totală a tineretului organizat față de principiul autonomiei proclamat de Comitetul Central provizoriu al Mișcării Tineretului socialist, hotărîrea de a lupta pentru apărarea unității rîndurilor sale, declarînd că „există o mișcare de tineret și numai pe aceea înțeleg să o sprijine”²⁵.

În urma atitudinii ferme a tineretului revoluționar, Comisia generală a sindicatelor s-a văzut nevoită să renunțe, cel puțin pentru moment, la intenția de a fi-

²² *Documente*, p. 443—445.

²³ *Idem*, p. 452—453.

²⁴ Arhivele Statului Cluj, Fond Tribunalul Cluj, Dosar nr. 2440—1922.

²⁵ *Tineretul socialist*, 18, 25 februarie 1922.

liere imediată și separată a organizației din capitală. Între Comitetul Cercului „Tineretul socialist” și Comisia generală a intervenit o înțelegere în baza căreia aceasta se angaja să sprijine activitatea organizatorică și propagandistică, de educație a tineretului, să acționeze pentru traducerea în viață a hotărîrilor Congresului sindical de la Brașov²⁶.

Mentținerea și afișarea publică în continuare a principiului autonomiei față de toate organizațiile politice și profesionale ale clasei muncitoare, activitatea suplă care avea în vedere atit situația din interiorul mișcării muncitorești, cît și condițiile generale au constituit cadrul propice unificării mișcării revoluționare de tineret din întreaga țară, activității comune a comuniștilor, socialiștilor și social-democraților. Adoptarea acestei linii tactice a ferit într-o mare măsură organizațiile de tineret de măsurile represive, a evitat antrenarea lor în campaniile de pene-gire, care, cu certitudine, nu ar mai fi făcut posibilă unificarea deplină.

Aparent autonomă, mișcarea de tineret din țara noastră nu a scăpat nici un moment din vedere problema asigurării și dezvoltării caracterului său revoluționar, a ales și a promovat în conducerea organelor centrale și locale elemente cu convingeri comuniste, bine pregătite din punct de vedere politic-ideologic, capabile să desfășoare o neconținută activitate comunistă, militantă²⁷.

În acest interval de timp, problema unificării organizațiilor de tineret din întreaga țară continua să se afle în centrul atenției și preocupărilor mișcării revoluționare de tineret. Comitetul Central provizoriu, completat pe parcurs, conform înțelegerii stabilite la consfătuirea din timpul lucrărilor Congresului I al P.C.R., cu Gheorghe Stoica, din partea mișcării tineretului socialist, și Iosif Krebs, reprezentant al Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat, ca și celelalte organizații regionale, antrenînd un activ larg, au reușit să parcurgă pași însemnați înainte pe linia pregătirii lucrărilor congresului general de unificare. Dar convocarea acestui congres, proiectat pentru 1 martie 1922, era sistematic boicotată de autorități, care refuzau să dea aprobarea de rigoare. În fața acestei situații, Comitetul Central provizoriu, în ședința sa din 26 februarie 1922, a hotărît convocarea pentru ziua de 19 martie 1922, la București, a unei conferințe generale, la care urmau să participe delegați ai organizațiilor de tineret din întreaga țară.

Conform indicațiilor Comitetului Central provizoriu, în perioada care a urmat, în întreaga țară s-a intensificat munca de pregătire a lucrărilor conferinței. În coloanele ziarelor „Tineretul socialist” și „Ifjúmunkás”, ale altor organe de presă muncitorești, au fost publicate ordinea de zi a conferinței, articole care sintetizau principalele probleme organizatorice și politice pe care conferința era chemată să le rezolve.

Importanța deosebită a acestei conferințe pentru viitorul mișcării revoluționare de tineret din România era evidențiată și de Lucrețiu Pătrășcanu, care scria în acele zile: „Numai unificarea va putea da mișcării noastre puțința unor realizări cu adevărat folositoare pentru muncitorimea tînără. Unificarea, dacă va trebui, să știm s-o facem chiar și cu sacrificii”²⁸.

Numărul 5, din 1 martie 1922, al gazetei „Ifjúmunkás” este dens, consistent, o adevărată tribună de luptă a tineretului Uniunii pentru reușita conferinței proiectate, care avea să consfințească unificarea mișcării de tineret din România.

Fată de manevrele și încercările deja amintite ale Comisiei generale a sindicatelor la care era afiliată, conducerea centrală a Uniunii tineretului muncitor din

²⁶ *Idem*, 4 martie 1922.

²⁷ C. Petculescu, *op. cit.*, p. 192.

²⁸ *Tineretul socialist*, 18 martie 1922.

Ardeal și Banat, în conformitate cu platforma comună realizată cu cercul „Tinerețului muncitor” din Capitală, publică pe prima pagină materialul intitulat „Scrisoare deschisă către Comisia generală a sindicatelor”, în care se ia poziție hotărâtă, deschisă, în favoarea frontului unic de luptă al muncitorimii, pe principiile luptei de clasă. Comisiei generale cerându-i-se, în termeni fără echivoc, respectarea hotărârilor comune luate la Congresul de la Brașov din octombrie 1921²⁹.

În acest număr al gazetei este publicat un document important pentru istoria mișcării revoluționare de tineret din România, care reflectă poziția Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat față de problema unificării. Documentul se intitulează „Chemarea Conducerii provizorii a Uniunii tinerilor muncitori din România” și cuprinde următoarele: „Tineri muncitori! Tovarășii! Conducerea provizorie a Uniunii tinerilor muncitori din România invită toate organizațiile tineretului muncitor care activează pe teritoriul României-Mari, ca în vederea realizării cât mai curînde a centralizării de multă vreme pregătită și a pregătirii unui congres pe țară a tineretului muncitor, să-și trimită delegații la conferința tineretului muncitor ce se va ține la București în 19 martie a.c., și care va avea următoarea ordine de zi:

1. Raportul Comitetului Central provizoriu
2. Raportul delegaților din țară
3. Luarea hotărîrii de convocare a Congresului
4. Alegerea unei comisii pentru pregătirea congresului
5. Sprijinirea fraților noștri tineri muncitori care zac în închisori
6. Propuneri.

La conferință iau parte: Comitetul Central provizoriu, 2 delegați ai Uniunii din Ardeal, 1 delegat al secretariatului teritorial Banat al Uniunii, 2 delegați ai tinerilor muncitori din Bucovina, mai departe cite 1 delegat a tineretului muncitor din București, Galați, Ploești, Iași, Constanța și Craiova, în afară de aceștia un membru al consiliului sindical ales la Brașov, cu titlu informativ.

Tineri muncitori! Munciți din toate puterile pentru a putea realiza unificarea tinerimii muncitoare din România, deoarece numai atunci vom putea să ne apărăm precum se cade drepturile noastre, și numai atunci vom putea elibera din închisori pe frații noștri care zac acolo de luni de zile apărîndu-ne cauza.

Trăiască uniunea unitară a tinerilor muncitori din România!

Cu salutări tovarășești: Conducerea centrală provizorie a Uniunii tinerilor muncitori din România³⁰.

Intr-un alt articol, semnificativ intitulat „Sarcinile tineretului proletar din România”, se arată tineretului muncitor calea ce trebuie urmată pentru a-și cîștiga drepturile: calea luptei de clasă, braț la braț cu muncitorii vîrstnici, în front comun cu aceștia. Enumerînd revendicările pentru care trebuie să lupte tineretul revoluționar: ziua de muncă de 8 ore, organizarea tineretului, salarii mai mari, școli profesionale, concediu plătit etc., articolul conchide că toate acestea se pot cîștiga numai prin unificarea tuturor forțelor muncitorești tinere. Din sumarul numărului mai atrage atenția rubrica „Școala noastră” în care se publică un instructiv articol cu titlul „Ce este lupta de clasă”³¹.

În zilele următoare au loc evenimente cu o semnificație politică majoră pentru tineretul revoluționar din țara noastră: se pregătea momentul tinerii conferinței generale a tineretului muncitor din România, care avea de luat hotărîri în două

²⁹ *Iffjűmunkás*, an. I, nr. 5, 1 martie 1922, p. 1.

³⁰ *Idem*, p. 2.

³¹ *Idem*, p. 5.

probleme fundamentale pentru o organizație comunistă: centralizarea pe plan național și așezarea organizației pe principiile marxist-leniniste de luptă.

La 19 martie 1922 au început în capitală lucrările conferinței generale a tineretului socialist, care a reunit, pentru prima dată în istoria mișcării revoluționare de tineret, reprezentanți ai organizațiilor din toate provinciile istorice ale României. În sala din strada Academiei se aflau prezenți membrii Comitetelor Centrale al Mișcării tineretului socialist din vechea Românie și al Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat, reprezentanți ai comitetelor regionale Timișoara și Iași ale tineretului socialist, precum și delegați a 15 secții locale din principalele centre ale țării, reprezentând aproximativ 4800 de tineri organizați. De asemenea, au luat parte la conferință, cu mandat informativ, și doi reprezentanți ai Uniunii tineretului socialist din Bucovina. Printre participanții la conferință se aflau: Lucrețiu Pătrășcanu (sub numele de Andrei Moldoveanu), Nicolae Popescu-Doreanu, Gheorghe Stoica, Ștefan Teodorescu, Iosif Krebs, M. Fischer, Marin Covaci, Willy Roth, Ion Gh. Marin, Ioan Filipescu, Rozenberg, Adolf Kahane, Gheorghe Prefit, Mihael Dumitru, Constantin Făgăraș, Grigore Niculescu, Rozenvald, Salamon, Weinberg, Popov, Kolinov, Mihail, Damian, Kohn, Marinescu etc.

Ordinea de zi era cea anunțată cu câteva săptămâni mai înainte în presa muncitorească și de tineret. Lucrările conferinței au fost studiate și analizate în mai multe lucrări ale istoriografiei noastre³². În cele ce urmează vom prezenta o inedită imagine a Conferinței realizată de organul de presă al Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat, „Ifjúmunkás“, care a publicat un reportaj de la fața locului.

Reportajul amplu, pe cinci pagini de revistă, este intitulat „Conferința pe țară a organizațiilor tinerilor muncitori din România mare“, și este semnat cu inițialele H.J. (Hutschneker Iosif?)

„Conform hotărârii privind tineretul muncitoresc adusă în cadrul congresului pe țară al partidului și sindicatelor din mai 1921 — scrie reporterul — după o grea muncă de pregătiri preliminare, la 19 martie 1922 s-au adunat într-o conferință delegații conducătorilor regionale și centrale din provinciile istorice și cei ai tuturor organizațiilor tineretului muncitor active din Regat, pentru ca în actuala situație politică și economică deosebită să găsească modalitatea, posibilitatea de a da naștere unei „Uniuni a Tineretului Muncitor din România Mare“, centralizată, disciplinată.

Prima zi, dămineața.

Tovarășul Teodorescu deschide conferința la orele 9, după intonarea Internaționalei. Salută pe cei prezenți și propune spre aprobare pe /Nicolae Popescu-/Doreanu, ca președinte, Rozenberg ca vicepreședinte iar pe tovarășii Moscu/Gheorghe Stoica/ și Krebs ca secretari, ceea ce conferința aprobă în unanimitate³³.

După cum rezultă din reportaj, delegații au primit cu însuflețire propunerea lui Lucrețiu Pătrășcanu ca lucrările să se desfășoare sub președinția de onoare a militanților revoluționari aflați în închisoare.

În cuvîntul său, președintele N. Popescu-Doreanu a arătat, printre altele, condițiile interne grele în care își începe lucrările conferința, măsurile represive culminante cu înscenarea celui mai monstruos proces împotriva clasei muncitoare, cel

³² Pentru detalii privind lucrările conferinței, vezi lucrarea citată a lui C. Petculescu, p. 193—220, volumul de *Documente* folosit în această lucrare, p. 466—494, ș.a.

³³ *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 6, 15 aprilie 1922, p. 2.

din Dealul Spirii, aflat în curs de desfășurare. „Sîntem prigonîți mai ales noi, tinerii muncitori. În rîndurile noastre sînt aruncate fraze mincinoase. Vor să tragă în rîndurile noastre hotarele naționalismului. Dar voința noastră tînă, de fier, a înfrînt toate greutățile, și azi, ne întindem unii altora mîna, promițînd solemn, să creăm organizația unitară, pe principiul luptei de clasă a tinerimii muncitoare din România Mare! În numele Comitetului Central provizoriu salut conferința, urîndu-i succes!“.

S-au citit apoi scrisorile de salut sosite din partea unor organizații de tineret din țară și a tineretului comunist din Bulgaria. „Tovarășul Krebs, care și el a fost eliberat provizoriu doar de cîteva zile, transmite salutul socialist al tovarășilor tineri muncitori ce zac în închisori, care doresc, totodată, succes lucrărilor conferinței“³⁴.

În urma prezentării de către N. Popescu-Doreanu a raportului de activitate a Comitetului Central provizoriu de la constituirea sa pînă în martie 1922, au urmat discuțiile în spirit comunist, critic și autocritic, dorința unanimă fiind unificarea mișcării de tineret și edificarea organizației pe baze noi, revoluționare, marxist-leniniste. În acest sens s-au pronunțat tovarășii: Filipescu, Mihail, Weinberg, Roth, Kahane, Prefit, Teodorescu, Kohn, Rozenvald, Popov, Kolinov, Făgăraș, Marinescu, Niculescu, L. Pătrășcanu (Moldoveanu), Salamon. Vorbînd în numele Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat, delegatul Marin Covaci a spus printre altele: „noi am lucrat din toate puterile, pentru a crea unitatea!... Pentru tinerii muncitori trebuie să intrăm în fabrici, trebuie să mergem la sate“³⁵.

Raportul privind reorganizarea mișcării de tineret, prezentat la conferință de Lucrețiu Pătrășcanu, sublinia că, în condițiile sciziunii politice și sindicale a clasei muncitoare, singura atitudine de urmat pentru organizațiile tineretului, care aducea maximum de foloase pentru activitatea lor, era numai autonomia deplină. „Este firesc ca în luptele economice să lucrăm împreună cu Consiliul sindical; avem însă puncte în care este de absolută trebuință autonomia deplină“³⁶.

O comisie aleasă de conferință trebuia să întocmească, în lumina dezbaterilor și propunerilor delegaților, un proiect de reorganizare a mișcării revoluționare de tineret.

Punctul de pe ordinea de zi care a polarizat atenția delegaților și a suscitât vii dezbateri a fost, după cum era și de așteptat, problema unificării. Referatul intitulat „Chestiunea unificării“ a fost prezentat de Lucrețiu Pătrășcanu, care, dînd dovadă de înțelepciune politică și realism tactic, spunea, printre altele: „singurul lucru ce putem face în situația de azi a tineretului este o conlucrare strînsă pînă la congres, cînd se va face unificarea definitivă.

Nu putem pretinde organizațiilor din Ardeal să se afilieze nouă, pentru că aceasta ar însemna să le distrugem organizațiile, precum nici celor din Bucovina nu le putem pretinde unificarea, din aceeași cauză. Credem că nici cei din Ardeal nu ne pot cere să ne afiliem lor, pentru că ar însemna îngrădirea activității noastre.

De aceea propun o conlucrare strînsă; dacă se poate un delegat al Ardealului să lucreze în permanență cu noi, ca astfel legăturile să fie cu adevărat trainice și munca să fie rodnică.

Am credința că congresul din vară va face unificarea completă a mișcării tineretului socialist“³⁷.

³⁴ *Idem*, p. 3.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Idem*, p. 5.

³⁷ *Documente*, p. 485.

Pe marginea referatului prezentat de L. Pătrășcanu au luat cuvîntul delegații Roth, Filipescu, Rozenvald, Covaci Marin, Demian. Discuțiile au dezvăluit condițiile deosebite în care activa mișcarea revoluționară de tineret ca urmare a înăspzirii teroarei antimuncitorești, precum și o serie de alte greutăți pe care le întâmpina în transpunerea practică a acestui obiectiv fundamental. Delegații la conferință și-au exprimat hotărîrea fermă de a acționa cu toate forțele pentru înfăptuirea neîntîrziată a unificării. Pentru aceasta era absolut necesară o strînsă colaborare și stabilirea unor legături trainice între organizațiile de tineret din întreaga țară.

La propunerea reprezentanților Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat, în consens cu cele exprimate și de Lucrețiu Pătrășcanu în numele Comitetului Central provizoriu, conferința a hotărît să păstreze pentru moment, un anumit timp, structura organizatorică existentă a mișcării de tineret, iar un reprezentant al ei să lucreze în cadrul Comitetului Central din București și, împreună, să acționeze pentru unificarea organizatorică a mișcării revoluționare, marxist-leniniste de tineret. S-a format o comisie din reprezentanți ai Mișcării tineretului socialist din vechea Românie, ai Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat și ai Uniunii tineretului socialist din Bucovina, care urma să se ocupe îndeaproape de pregătirea lucrărilor congresului general de unificare³⁸.

Conferința generală a tineretului socialist din 19—20 martie 1922 a adoptat o serie de apeluri, moțiuni, scrisori de salut, care exprimau poziția revoluționară, patriotică, internaționalistă a mișcării revoluționare de tineret din țara noastră. În scrisoarea trimisă Internaționalei Comuniste a Tineretului se arăta că tineretului socialist al României „își va da toată silința pentru a face din mișcarea tineretului din țara românească o platformă solidă pe care să se clădească societatea socialistă”³⁹.

După ce notează că la punctul 6 al ordinei de zi, printre altele, delegatul Iosif Krebs a inițiat editarea unui organ de presă în limba germană al tineretului revoluționar din România, reportajul din gazeta „Ifjúmunkás” se încheie cu cuvintele: „urînd succes în muncă, președintele declară închise lucrările conferinței, după care delegații cîntă în limba română, maghiară, bulgară, rusă și germană Internaționala”⁴⁰.

Luînd în dezbateră problemele fundamentale care preocupau îndeaproape organizațiile de tineret în acei ani, Conferința generală din martie 1922, prin toate hotărîrile adoptate privind asigurarea conținutului revoluționar al activității organizațiilor de tineret din întreaga țară, prin larga sa reprezentare, ca și prin începutul de unificare și centralizare pe care l-a marcat, a reprezentat o cotitură radicală în istoria mișcării revoluționare de tineret din România, marcînd de fapt crearea organizației marxist-leniniste la scara întregii țări, îndeplinind astfel, implicit, rolul unui adevărat congres.

Cu toate că procesul organizatoric nu se încheiase încă pe deplin, militanții Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat puteau fi mîndri că, alături de ceilalți tineri militanți revoluționari din țară, contribuiseră și ei, pe măsura puterilor lor și a condițiilor deosebite în care activau, la crearea primei organizații revoluționare marxist-leniniste de tineret la scara României întregite.

GHEORGHE I. BODEA

³⁸ *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 6, 15 aprilie 1922, p. 6; C. Petculescu, *op. cit.*, p. 214.

³⁹ *Tineretul socialist*, 25 martie 1922.

⁴⁰ *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 6, 15 aprilie 1922, p. 7.